VALTIOVARAINMINISTERIÖ

25.9.2018

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Asiantuntijakuuleminen 26.9.2018 (U 81/2018 vp)

Valtioneuvoston U-kirjelmä: EU:n rahoituskehyskausi 2021-2027; Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tullitarkastuslaitteiden rahoitusvälineen perustamisesta yhdennetyn rajaturvallisuuden rahaston osaksi

Euroopan komissio antoi 12 päivänä kesäkuuta 2018 ehdotuksen (COM(2018) 474 final) *Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tullitarkastuslaitteiden rahoitusvälineen perustamisesta.* Se muodostaisi yhdessä komission ehdottaman uuden rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälineen kanssa uuden yhdennetyn rajaturvallisuuden rahaston.

Ehdotettu, vuodet 2021-2027 kattava, tullitarkastuslaitteiden rahoitusväline olisi uusi. Unionin monivuotiseen rahoituskehykseen ei ole aiemmin sisältynyt vastaavaa tavaroiden tullivalvontalaitteistolle suoraan kohdistettua rahoitusvälinettä, mutta sanottuja laitetarpeita on voitu rahoittaa eräiden muiden ohjelmien (kuten Herkules ja Euroopan rakenne- ja investointirahasto) kautta. Komission ehdotuksen taustalla on mm. neuvoston ja Euroopan parlamentin viimeaikaiset päätelmät ja päätöslauselmat, joissa on todettu tulliviranomaisten tehtäväkentän merkittävä laajentuminen unionin ulkorajan valvonnan saralla ja se, että sanotusta valvontatehtävästä suoriutuminen ja unionin yhteisen ulkorajan turvaaminen edellyttävät unionin tulliviranomaisten varustamista asianmukaisella valvontalaitteistolla.

Ehdotetun rahoitusvälineen tavoitteena olisi edistää samantasoisia ja riittäviä tullitarkastuksia unionin ulkorajoilla (yli 2100 tullitoimipaikalla) *tukemalla modernien ja luotettavien tullitarkastusten tekemiseen tarkoitettujen laitteiden ostamista*, *ylläpitämistä* ja *päivittämistä*. Rahoitusvälineellä tuettaisiin näin unionin tulliliittoa ja tulliviranomaisia, jotta ne voisivat mm. suojata unionin ja sen jäsenvaltioiden taloudellisia etuja, turvata sisämarkkinoiden asianmukaista toimintaa sekä varmistaa tavaravirtojen turvallisuus ja vaarattomuus.

Ehdotuksen liite 1 sisältää ohjeellisen luettelon rahoituskelpoisista tullitarkastuslaitteista. Niitä olisi voitava käyttää johonkin seuraavista tullitarkastuskohteista:

- ajoneuvoihin/henkilöihin kajoamaton tarkastus;
- henkilöissä olevien piilotettujen esineiden havaitseminen;
- säteilyn ilmaisu ja nuklidien tunnistaminen;
- näytteiden analysointi laboratorioissa;
- näytteiden otto ja analysointi kentällä;
- käsityökaluin suoritettava etsintä.

Rahoitettavia laitteita voivat olla esim. läpivalaisulaitteita, säteilyilmaisimia, laboratorioiden analyysilaitteita, mutta myös teleskooppipeilejä ja muita tavanomaisempia tullivalvontatyökaluja. Nykyaikainen ja luotettava tullitarkastuslaitteisto on jatkuvasti kasvavien tavaravirtojen tehokkaaksi valvomiseksi ja tullitarkastusten yhdenmukaisuuden varmistamiseksi koko unionissa hyvin tarpeellinen. Sellainen paitsi lisää tavaraliikenteen tarkastusten laatua ja rajaturvallisuutta unionin ulkorajoilla, myös helpottaa laillisen tavarakaupan sujuvuutta.

Valtiovarainministeriö Snellmaninkatu 1 A, Helsinki PL 28, 00023 Valtioneuvosto Puh 0295 16001 (Vaihde) Faksi 09 160 33123 valtiovarainministerio@vm.fi www.vm.fi Y-tunnus 0245439-9

Ehdotetulla rahoitusvälineellä voitaisiin edistää myös Euroopan yhdennettyä rajaturvallisuutta. Rahoitusvälineen avulla voitaisiin tukea tarkastuslaitteiden yhteiskäyttöä ja yhteen toimivuutta ja siten rajalla toimivien eri viranomaisten ja Tullin välistä yhteistyötä. Ehdotetusta välineestä olisi nimittäin mahdollista rahoittaa myös muiden rajalla toimivien viranomaisten, kuten rajavartiolaitoksen, poliisin taikka terveys- tai kuluttajansuojaviranomaisten, valvontatarpeita palvelevien monikäyttöisten tarkastuslaitteiden hankintaa, kunhan sanottujen laitteiden pääasiallinen tarkoitus on tullitarkastusten tekeminen.

Komissio esittää tullitarkastuslaitteiden rahoitusvälineelle 1,3 miljardin euron (1,14 mrd euroa vuoden 2018 hinnoin) kokonaisrahoitusta koko rahoituskaudelle. Ohjelman lopullinen rahoitus ja Suomen maksuosuus täsmentyvät rahoituskehyksen 2021-2027 kokonaisratkaisussa.

Ehdotettu rahoitusväline ei olisi päällekkäinen komission ehdottaman toisen tullialan rahoitusohjelman eli nykyisen Tulli 2020-rahoitusohjelman korvaavan ns. Tulliohjelman (COM (2018) 442 final) kanssa. Viimeksi mainitusta ohjelmasta ei voitaisi edelleenkään rahoittaa tullivalvontalaitteiden ostamista, ylläpitämistä tai uudistamista. Sen sijaan Tulliohjelmalla voitaisiin tukea tullitarkastuslaitteiden rahoitusvälineen käyttämistä rahoittamalla mm. tullivalvontavälineistön laitetarpeiden kartoittamista ja uusien laitteiden käyttökoulusta, joita toimia taas rahoitusvälineellä ei voitaisi tukea.

Rahoitusvälineen toteutuksessa käytettäisiin suoraa hallinnointia varainhoitoasetuksen mukaisesti. Väline toteutettaisiin työohjelmilla, joiden perustana olisi komission ja jäsenvaltioiden tulliasiantuntijoiden laatima tarvearviointi. Hallinnoimisessa ja rahoituspäätösten valmistelussa komissiota avustaisi jäsenvaltioiden asiantuntijoista koostuva työryhmä. Välineestä voitaisiin rahoittaa enintään 80 prosenttia avustuskelpoisista kokonaiskustannuksista.

Valtiovarainministeriö pitää ehdotettua tullitarkastuslaitteiden rahoitusvälinettä tärkeänä ja kannatettavana, mutta pitää tarpeellisena arvioida tämän uuden rahoitusvälineen merkitystä tarkemmin vielä myöhäisemmässä vaiheessa. Alustavasti voidaan arvioida, että rahoitus voisi ainakin aluksi painottua maihin, joissa nykyaikainen tullivalvontalaitteisto on puutteellisempaa kuin Suomessa. Rahoituskriteerejä määritettäessä tulisi ottaa huomioon valvottavat tavaramäärät sekä tavaraliikenteen riskit ja uhat. Unionin ulkorajavaltiona Suomi selvästi kuitenkin kuuluu rahoitusvälineen kohdemaihin.

Keskustelu komission ehdotuksen sisällöstä, lukuun ottamatta rahoituksen mitoitusta, aloitetaan neuvoston tulliliittotyöryhmässä kuluvan syyskuun lopulla. Keskustelun edistyessä kantaa tarkennetaan tarpeen mukaan.

Rahoituksen mitoitusta koskevat neuvottelut käydään rahoituskehyksiä kokonaisuutena tarkastelevassa neuvoston budjettityöryhmässä ja rahoitukseen otetaan siten erikseen kantaa osana rahoituskehysneuvotteluiden kokonaisuutta.

Lainsäädäntöneuvos Jukka M. Kekkonen